

late recensie deze 'vervreemding' van de publikatie van haar eigen thematiek nog slechts vaststellen, of beter, her en der natrekken.

De blijvende originaliteit van de voorliggende bundel daarentegen ligt, naar onze mening, in de gemeenschappelijke bezorgdheid van de co-auteurs om hun respectieve ervaringen met ontvoeringszaken toe te spitsen op onderliggende menselijke relatieproblemen. Alle auteurs behoren inderdaad tot de kring van hen die, beroepshalve, direct betrokken zijn bij de probleemgegevens van internationale maatschappelijke dienstverlening. Hun aanbevelingen concentreren dan ook telkens op de afweging tussen preventieve, niet dwingende maatregelen en juridisch wél dwingende maatregelen. In het licht van bestaande verdragsteksten en de ontleding van gerechtelijke (om)wegen, peilt de bundel aldus naar de vele maatschappelijke interferenties van de interlandelijke kinderontvoering: kinderpsychiatrische, cross-culturele, diplomatieke, strafrechtelijke, of nog, rechtshistorische. Aldus herlezen, ontleden de bundelbijdragen geenszins exclusief Nederlandse crisistoestanden. Maar het is, naar onze mening, precies aan de hoogdringendheid van zijn translokatie, dat het bredere maatschappelijke perspectief van de bundel zijn meerwaarde *blijft* ontlennen, ook naar Belgische hulpverleningssituaties toe. In de translokatiemogelijkheid, o.m. naar Belgisch situaties van hulpverlening toe, blijft de bundel ook anno 1988 geldende informatie verstrekken en scherpe pertinentie bieden in de benadering van wat J.E. Doek in 1985 kwalificeerde als 'the last battle of marital war' (*Justitiële Verkenningen*, maartnummer 1985, p. 31).

Voor een Belgische, strikt juridische praktijk liggen hier echter geen rechtstreeks toepasbare toelichtingen voor; wél wordt de practicus hier, nog eens, herinnerd aan de zéér relatieve waarde van dwingende juridische maatregelen in hoeden en bezoekregelingen, die maatschappelijk geen aansluiting zoeken bij de complexiteit van diepe ontwrichtingen in civielrechtelijke gezagsverhoudingen tussen ouders onderling, en tussen ouders en kinderen.

Marie-Claire Foblets
deelredactie vreemdelingen

Debuyst, Ch., 'Modèle éthologique et criminologie', Bruxelles, Pierre Mardaga, 1985, 181 p.

De criminologie op het West-Europese vasteland heeft in de jaren '70 een ware metamorfose meegemaakt: zij is toen 'verengelt' en 'veramerikaniseerd'. Deze ontwikkeling is in een aantal opzichten heel heilzaam geweest, m.n. waar het gaat om het onderzoek van de feitelijke werking van de strafrechtspleging. Maar op andere vlakken heeft zij, zeker in haar modieuze varianten, nogal wat onheil gesticht. Zij heeft b.v. geleid tot de institutionalisering van een criminologie die gespeend is van elke filosofische of ideologische grondslag. En, wat zeker zo erg is, zij heeft ook bewerkstelligd dat de geschiedenis van het criminologische denken in de vergetelheid is geraakt. Met het ridicule gevolg b.v. dat meer dan eens niet wordt onderkend dat nieuwigheden uit Amerika gewoon kruimels van een heel oude koek zijn.

Dit schrijf ik hier op om duidelijk te maken waarom ik er spijt van heb niet eerder te hebben kennisgenomen van het boek van Ch. DEBUYST, *Modèle éthologique et criminologie*. Want dit is nu precies een boek waarin wordt geprobeerd om een zinvol verband te leggen tussen nieuwere ontwikkelingen in de Amerikaanse crimi-

nologie en oudere continentale ontwikkelingen in dit vakgebied. Meer bepaald komt deze poging neer op een versmelting van enerzijds de interactionistische criminologie zoals die door m.n. E. GOFFMANN en D. MATZA is gepraktiseerd en anderzijds de humanistische criminologie van E. DE GREEFF. Het resultaat van deze synthese is bijzonder interessant. Kort samengevat komt het erop neer dat de opvattingen die deze grote Leuvense criminoloog in zijn *Introduction à la criminologie* en in andere boeken, zoals *Aan de bronnen van ons bestaan*, *Liefde en afweer* en *Het blinde mensdom*, heeft verkondigd over het instinctieve afweermechanisme van de mens, als het ware de basis kunnen vormen van een goed begrip van het verloop en zeker ook de afloop van de informele en formele sociale reacties op misdadig gedrag. De instinctieve afweer van mensen tegen het gedrag van anderen dat als bedreigend wordt ervaren, brengt immers 'automatisch' met zich mee dat zij deze anderen zelf als levensgrote bedreigingen gaan zien en ze al hun positieve, liefdevolle kanten ontnemen. En zo ontstaat de ruimte om hen in informele en formele sociale reactieprocessen de facto en de iure 'rechteloos' te maken en onder controle te brengen.

Deze kerngedachte wordt in vijf hoofdstukken ontwikkeld. Uitgaande van de wetenschapstheorie van Karl Popper wordt in het eerste hoofdstuk de idee verdedigd dat de werkelijkheid altijd 'begrepen' werkelijkheid is, gekleurd, gefilterd door de wijze waarop wij haar waarnemen. Deze idee voedt de redenering in de hoofdstukken 2 en 3 dat misdaad als zodanig niet bestaat, maar een kwestie is van definitie, van toekenning, van toeschrijving van gedrag als misdadig, en zodoende ook een kwestie van machtsverhoudingen in een samenleving. Het hoofdstuk 4 bevat de toepassing van deze redenering op de rol van traditionele noties als die van (on-)gevaarlijkheid in de strafrechtspleging. In het laatste hoofdstuk wordt onderzocht welke ruimte de moraal is toegemeten in de sociale reactie op misdadig gedrag.

Aan het slot van zijn boek wijst Ch. DEBUYST op de consequenties voor de criminologie, m.n. de criminele psychologie. Deze komen erop neer dat net zoals het strafrecht enerzijds niet zonder meer de uitdrukking is van het instinctieve afweermechanisme van de mens maar ook uitdrukking is van het spel van de macht rond misdaad en straf, zo ook moet de criminologie die wetenschap wil zijn, afstand weten te nemen van het strafrecht en de strafrechtspleging. Waar zij dan uitkomt, weet Ch. DEBUYST ook niet. Maar in de laatste regels van zijn boek belooft hij de lezer die weg wel op te zullen gaan. Hoever Ch. DEBUYST momenteel is gevorderd, heeft hij nog niet laten weten. Ik ben er wel nieuwsgierig naar. Mijn nieuwsgierigheid gaat vooral uit naar de mate waarin hij ook in het vervolg eenheid zal weten te scheppen tussen Amerikaanse en continentale ontwikkelingen in de criminologie.

Cyrille Fijnaut